

Kilde 4

1980'ernes fodnoter splitter stadig, 2014

Morten Vestergaard og Signe Haahr Lindegaard, Jyllands-Posten

Hvis historikeren Bent Jensen havde håbet, at hans bog 'Ulve, får og vogtere' ville skabe mere konsensus om synet på den såkaldte fodnotepolitik i 1980'erne, bliver han skuffet. Fronterne om forsvarspolitikken i 1980'erne findes endnu. Bent Jensen konkluderer i bogen, at fodnotepolitikken truede Danmarks medlemskab af NATO og bragte landets sikkerhed i fare. (...) Tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen (V) siger, at han i bogen 'Fodfejl', der udkom i 2004, skrev præcis det samme, som Jensen i dag konkluderer. »Men det er godt, at det bliver gentaget, så det bliver husket, for der er mange, som forsøger at se den anden vej eller smide sand på gulvet,« siger Ellemann-Jensen, der som udenrigsminister måtte aflevere de danske fodnoter til NATO. Han erklærer sig enig med Bent Jensen i, at nedrustningen i 1980'erne mellem USA og Sovjetunionen reddede Danmark. »Vi var heldige. Vi løb fra aftaler, vendte ryggen til fælles strategier og spændte ben for mulighederne for at modtage militære forstærkninger. Hvis medlemskabet ikke var kommet formelt i fare, risikerede vi i hvert fald ikke at kunne trække på de fordele, der lå i at være medlem,« siger Uffe Ellemann-Jensen, mens Michael Clemmensen, tidligere brigadegeneral og militærhistoriker, siger: »Danmark var lagt på is, fordi vi var groft usolidariske.« (...)

Diskussionen er vigtig

(...) Ifølge Dansk Folkepartis forsvarsordfører, Marie Krarup, kaster Bent Jensens forskning et nyt lys på Danmarks forhold til NATO. »Det er enormt vigtigt, at denne viden er kommet frem, fordi vi førte en politik, der var ved at få nedlagt landet,« siger Krarup, som bakkes op af De Konservatives forsvarsordfører, Lene Espersen. Socialdemokraternes forsvarsordfører, Ole Hækkerup, er ikke enig i Bent Jensens konklusioner. »Men jeg mener, at det var godt, at Danmark under Nyrup-regeringerne i 1990'erne omlagde udenrigspolitikken, så den blev mere aktivistisk, og at vi tog mere ansvar. Når det er sagt, så mener jeg, at vi skal huske, at det var Socialdemokraterne, som gik forrest for at bekæmpe kommunismen efter Anden Verdenskrig. Det var ikke hverken Venstre, Dansk Folkeparti eller andre, der nu udtaler sig om historien,« siger Ole Hækkerup. (...)

Kilde 5

Fodnotepolitikken – et nødvendigt tilbageblik, Arne Lund, Socialistisk Information, 2022

Anmeldelse af bogen "Her stod vi af" af Lasse Budtz fra 1998. Lasse Budtz var medlem af Socialdemokratiet i 1980'erne.

Bogen giver et godt indblik i den modstand, der var i Socialdemokratiet (...). Modviljen handlede ikke om NATO-medlemskabet; det var ikke til diskussion, selvom de borgerlige hele tiden forsøgte at så tvivl derom. (...)

Fodnotepolitikken var i sig selv ikke revolutionerende. Men set i forhold til den gængse danske underdanighed overfor USA, så var den alligevel bemærkelsesværdig, fordi den påviste et alternativ til atomoprustningen. Fodnotepolitikken bidrog til at styrke de kræfter i øst og vest, der så sikkerhedspolitik som andet og mere end øget oprustning, og den understøttede den afspænding, der begyndte med Willy Brandts forsoningspolitik overfor Sovjet og Østeuropa sidst i 1970'erne. (...)

I 1973 skrev Socialdemokratiet i en betænkning, "at et fortsat medlemskab af NATO skulle føre en aktiv politik til fremme af afspænding

i Europa med det klare formål, at få NATO og Warszawa-pagten opløst samtidig, og få en europæisk sikkerhedsordning i stedet." En målsætning, der harmonerede med det OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe), der blev oprettet samme år. (...)

I november 1979 erklærede statsminister Anker Jørgensen, at Danmark ikke ønsker atomvåben, og heller ikke kan anbefale, at andre lande har dem. I starten var kravet, at man ikke ville have dem i freds- eller krigstider, senere skærpedes det til også at gælde i krigstid. "Vi må forstå, at vi står overfor en dybtfølt folkelig reaktion mod en udvikling, som fører ind i det absurde. Vi søger sikkerheden, men i realiteten fører udviklingen på atomvåbenområdet til usikkerhed. En magt- og terrorbalance, som bygger på ubegrænsede mængder a-våben, forekommer næsten alle vanvittige (...) en udvikling, der nærmest er udtryk for, at verden er ved at gå amok: Her står vi af!"

(...) Tilnærmelserne mellem øst og vest kunne ikke være sket uden den lange række af forudgående, tillidsopbyggende samtaler, der fandt sted. Fra dansk side var Lasse Budtz og Kjeld Olesen aktive.

(...) Ritt Bjerregaard (*Socialdemokratisk politiker*) skrev i en artikel, "at NATO er kommet til at stå for en terrorpolitik, som enten er amoralisk eller utroværdig, og at det ikke kan blive ved med at gå." Den radikale Arne Stinus supplerede: "Vi er med på den helt klare betingelse, at NATO er og forbliver en defensiv alliance."

Fodnotepolitikken kan stadig gøre borgerlige politikere hvidgløden- de af raseri, og beskyldninger om landsforræderi falder af og til.

(...) I midten af 80'erne var de fleste europæiske socialdemokrati- er – bortset fra Frankrigs og Italiens – modstandere af atomvåben og den øgede oprustning. Sammen med ligesindede partier i fx Ungarn og Tjekkoslaviet arbejdede man for nedrustning og afskaffelse af a-våben i Europa.